

ULRIKA VON LEVETZOW

4. 2. 1804 – 13. 11. 1899

Ulrika von Levetzow, celým jménem Theodora Ulrika Sofia von Levetzow se narodila 4. února 1804 v Lipsku (některé prameny uvádějí Löbnitz) jako starší ze dvou dcer svobodného pána Joachima Otty Ulricha von Levetzow, zvěřinského dvorního maršála, hraběte Meklenburského a Schwerinského, rytíře Maltéžského řádu, erbovního soudce v Kassově, pána na Hohenmistorf, Teschow a Kassow, a Amálie Theodory Karoliny, rozené von Brösigke. Téměř přesně za rok (6. února 1805) přišla na svět druhá dcera – Amálie Otýlie Ferdinanda Friderika. Manželství však nebylo šťastné a velice brzy (1807) bylo rozvedeno. Krátce po rozvodu si otec i matka našli nové partnery. Otec se oženil s Judith Katharine Christiane von Gersdorf a měl další tři děti – Helene, Theodora Ferdinanda a Karla Fridricha. Matka se provdala za bratrance svého bývalého manžela Friedricha Karla Ludvíka von Levetzow a narodila se jim dcera Berta Ulrika Helene. Se svými nevlastními sourozenci udržovala později Ulrika čilý písemný i osobní styk.

Ulričina matka brzy ovdověla, manžel Friedrich von Levetzow padl v roce 1815 v bitvě u Waterloo. Za nějaký čas přesídlila i s dcerami do Čech za svým třetím partnerem, hrabětem Františkem z Klebelsberga, majitelem třebívlického panství. Kvůli odlišnému náboženskému vyznání však měli s uzavřením sňatku potíže, ona byla protestantka, on katolík, a tak se nemohli vzít, dokud byl naživu první manžel, Ulričin otec, Joachim von Levetzow. Žili spolu řadu let, ale na svatbu si museli počkat až do roku 1843. Nevěště bylo 55 a ženichovi 69 let. O deset let později hrabě z Klebelsberga zemřel. Neměl žádné potomky, a tak panství a zámek v Třebívlicích zdědila manželka Amálie. Po její smrti se univerzální dědičkou stala nejstarší dcera Ulrika von Levetzow.

Své dětství Ulrika prožila v Lipsku, později se vzdělávala v penzionátu pro mladé dámy ve Štrasburku a na léto se vracela k matce a prarodičům do Klebelsbergova paláce v Mariánských Lázních, který dal postavit její otčím, hrabě Klebelsberg, jenž byl váženým mužem zastávajícím vysoké státní funkce, včetně postu rakouského ministra financí.

Palác se brzy stal díky významným hostům kulturním centrem Mariánských Lázní. Scházeli se zde vědci, učenci i umělci, diskutovalo se o umění, vědě i společenském životě, byly zde pořádány koncerty. Pozvání do paláce přijal v roce 1821 i Johann Wolfgang Goethe, věhlasný básník, historik, státní úředník a vědec. Tehdy mu byla představena sedmnáctiletá Ulrika. Nebylo to však jejich první setkání, Goethe se jako starý rodinný přítel vídal s dědečkem a během lázeňských pobytů v Teplicích a Karlových Varech se několikrát potkal i s její matkou. Ulrika a sestry byly v té době malými děvčátky a básníka tehdy zaujala spíše jejich krásná matka Amálie. Nyní si ho však mladá slečna získala svou bezprostředností, svěžestí a mládím.

Zpočátku k ní cítil otcovskou náklonost a Ulrika ho vnímala jako „*hodného, starého pána*“. Trávili mnoho společného času – chodili na vycházky po okolí, Goethe Ulrice vyprávěl o zálibě v minerálech a snažil se u ní vzbudit zájem o svou sbírku hornin, obdarovával ji čokoládou a květinami, tančili spolu, Goethe se s nadšením zapojoval do nejrůznějších společenských her pořádaných Ulrikou a jejími sestrami. Básník ožil a skutečný věk 72 let by mu nikdo nehádal. Ulrika od něj dosud nic nečetla, neznala jeho básně, a tak ji věnoval svou knihu a postupně ji seznamoval se svým dílem. I v následujících dvou letech (1822 a 1823) přijel Goethe na léto do Mariánských Lázní a stejně jako předtím trávil svůj čas s Ulrikou. Navzdory veškeré pozornosti, kterou stárnoucí básník mladé dívce věnoval, byl tento vztah považován za zcela nevinný. Nazýval ji „*dceruškou*“ a jeho náklonost byla považována za „*otcovskou lásku*“. Ulrika ani nikdo jiný netušili, že Goethe, o generaci starší než její babička, se do dívky vášnivě zamiloval. Dál svou múzu zahrnoval zájmem, drobnými dárky, věnoval jí veškerý čas a jeho cit se prohluboval. Nakonec se rozhodl požádat o Ulričinu ruku. Celá rodina i lázeňská společnost byla nezvyklou nabídkou k sňatku překvapená. Matka, pevně rozhodnutá, že žádnou ze svých dcer nebude ke svatbě nutit, nechala volbu na Ulrice. Ta si básníka velmi vážila, milovala ho jako otce, ale na manželství se necítila být připravená. Do námluv se zapojil i výmarský velkovévoda Karel August, Goetheho blízký přítel. Ujal se role přímluvce a nabízel Ulričině rodině i jí samotné nejrůznější výhody, které by sňatkem získali. Goethe se přesto dočkal vyhyčivé odpovědi. Přímo odmítnut sice nebyl, ale pochopil, že neuspěl. S Ulrikou se později ještě několikrát setkal, nikdy však spolu na toto téma nehovořili. Na konci léta 1823 odjel zklamaný básník z Čech a již se nikdy s Ulrikou neviděl. Na zpáteční cestě začal psát první verše Elegie, kde se vyznává ze své lásky a z bolesti nad rozloučením s milovanou bytostí. Ulrice bylo devatenáct, stála na začátku svého života a netušila, že to nejpodstatnější se v něm již odehrálo.

Celý další život Ulriky von Levetzow plynul v poklidu. V roce 1826 se usadila s matkou a mladšími sestrami na třebívlickém zámku na panství otčima, hraběte Klebelsberga. Hrabě byl příbuzensky spjatý s českými šlechtickými rody, především s Kolovraty. Spolu s Františkem Antonínem a Kašparem Šternberkem položil základ dnešního Národního muzea v Praze a věnoval mu celou svou hodnotnou knihovnu s mnoha vzácnými rukopisy a tisky a vlastnoručně psaným katalogem. Osobnost hraběte Ulriku silně ovlivnila, později z jeho pozůstalosti darovala muzeu další knihy, rytiny, dřevořezby, nábytek a skříně do knihovny muzea a za svou přízeň byla jmenována členkou muzejní společnosti. Stejně jako její rodiče i ona se věnovala dobročinnosti, štedrými částkami přispívala na provoz a opravy třebívlického kostela, financovala opravu kaple v Dřemčicích, v Třebívlicích založila přádelní školu, kde spolu se svou sestrou Bertou učila české dívky ručním pracím, a podílela se na vzniku prvního útulku pro bezdomovce v Praze. Na rozdíl od sester, které se postupně vdávaly a odcházely z domu, ona všechny nabídky k sňatku odmítala. V roce 1829 se mladší Amálie provdala za generála Gustava Adolfa von Raucha, za čtyři roky při porodu druhého syna zemřela. Ulrika si obě

děti vzala na zámek do Třebívlic a spolu s matkou se ujala jejich výchovy. Kromě péče o oba chlapce se věnovala malbě, ručním pracím, lisovala rostliny pro své herbáře a pečovala o květiny, nejraději o růže. Její růžová zahrada v zámeckém parku byla proslulá široko daleko. Milovala zvířata, mnoho času věnovala zámeckým psům a až do pozdního věku ráda jezdila na koni. Pomáhala všude, kde bylo potřeba. Pro svou milou, vlídnou a štedrou povahu byla nesmírně oblíbená v širokém okolí. Česky se nikdy nenaučila, přesto v Čechách, především v krajině Českého středohoří, našla svůj domov. Dožila sama v třebívlickém zámku. Ulrika von Levetzow zemřela 13. listopadu 1899 v úctyhodném věku 95 let.

Ve své závěti přesně určila, kdo kterou věc z její bohaté pozůstalosti má získat, přesto jsou předměty rozptýleny mezi řadu muzeí a památkových institucí. Největší část spravuje Oblastní muzeum v Mostě, které baronce věnovalo stálou expozici, jejíž součástí je i kopie proslulé empírové soupravy šperků z českého granátu. Kopie vznikla v roce 1988 po krádeži originálu, který byl naštěstí brzy vypátrán a uložen do trezoru. Tyto výjimečné šperky často reprezentují naši zemi na prestižních světových výstavách a každoročně jsou zapůjčovány do Muzea českého granátu v Třebenicích. Traduje se, že je to dar od samotného Goetha. Pravda je však mnohem prozaičtější – soupravu zdědila Ulrika po své matce.

Milostný vztah slavného básníka a Ulriky von Levetzow zůstává dál zahalen tajemstvím. Ona sama tvrdila, že „*o žádný románek nešlo*“, přesto ji Goethe věnoval jednu ze svých nejkrásnějších milostných básní – Elegii. Skutečnost, že odmítla všechny své nápadníky a zůstala neprovdaná, dala vzniknout legendě o nenaplněném citu, a tak básníková múza a pozdní láska již navždy zůstane symbolem věrnosti k muži, jehož velmi ctěla a vážila si ho. Díky němu se stala známou a obdivovanou a odlesk jeho slávy dopadal celý život i na ni.

(Zpracovala: Jitka Haincová)

Použitá literatura:

Baronka Ulrika von Levetzow (1804–1899): katalog stálé expozice Okresního muzea v Mostě. Most: Reklamní agentura Most, 1998. 77 s. ISBN 80-238-2743-X.

BRTEK, Josef. Ulrika von Levetzow – Goethova poslední láska i múza. *Sokolovský deník*. 7. 2. 2004, s. 11. ISSN 1210-9207.

(cg). Astrid Seeleová: Ženy kolem Goetha. *Právo*. 12. 12. 1998, s. 14. ISSN 1211-2119.

(ela). Krásná slečna Ulrika. *Mladá fronta Dnes*. 20. 12. 2006, roč. 17, č. 295, s. 4. ISSN 0323-1941

KOHANNYJ, D. Pozdní láska velkého básníka. *Haló noviny*. 16. 1. 1999, s. 7. ISSN 1210-1494.

LOOS, Bedřich. Goethe odmítl oslavu na Hartenbergu. *Sokolovský deník*. 13. 3. 2007, roč. 16, č. 61, s. 11. ISSN 1210-9207.

MARTÍNEK, Miloslav. Goethovo milostné loučení. *Magazín Práva*. 23. 10. 1999, s. 36. ISSN 1211-2119.

MUDROVÁ, Ivana. Třebívlice připomínají Goethovu lásku. *Večerník Praha*. 10. 6. 2004, roč. 14, č. 135, s. 3. ISSN 1210-1117.

SEELE, Astrid. Ulrika von Levetzow: „románek to žádný nebyl.“ In: SEELE, Astrid. *Ženy kolem Goetha*. Praha: Brána, 1998, s. 119–131. ISBN 80-7243-007-6.

STREIT, V. Žena, která se stala legendou. *Večerník Praha*. 12. 11. 1999, s. 24. ISSN 1210-1117.

Třebívlicko 99: osudová láska J. W. Goetha a Ulriky von Levetzow v Třebívlicích. Uhlířské Janovice: Silvestris, 1999. 127 s. ISBN 80-901775-4-9.

URZIDIL, Johannes. *Goethe v Čechách*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2009, s. 143–166, 331–338. ISBN 978-80-87053-37-9.

Personální bibliografie:

<https://www.svkul.cz/wp-content/uploads/2019/06/Levetzow-bibl.pdf>